

Василенко М. Ю.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Охота Н. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Теоретичні засади поведінкової економіки

Поведінкова економіка – це напрям економічної теорії, який займається дослідженням впливу психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях. При цьому велика увага приділяється ситуаціям, де люди поведуться інакше, ніж це прогнозує класична економічна теорія з її припущенням раціональності та егоїстичності. Аналізуючи особливості поведінкової економіки та її вплив на суспільне середовище, змінюються механізми прийняття ринкових рішень, суспільного вибору з урахуванням впливу психологічних, соціальних, когнітивних та емоційних факторів.

Основоположником поведінкової економіки вважається Даніель Канеман, лауреат Нобелівської премії 2002 року за «включення даних психологічних досліджень в економічну науку, особливо тих, що стосуються суджень людини і прийняття рішення в ситуації невизначеності». Попри те, що Д. Канеман за освітою психолог, його роботи отримали велике визнання в сучасній економічній теорії. У 1979 році вийшла робота Даніеля Канемана та Амоса Тверські «Теорія перспектив: вивчення процесу прийняття рішень в умовах ризику», в якій використовується когнітивна психологія для пояснення численних розбіжностей між реальним прийняттям економічних рішень і неокласичної теорією. Теорія перспектив є прикладом узагальненої теорії очікуваної корисності [1].

Поведінкову економіку також досліджував Річард Талер, лауреат Нобелівської премії 2017 року (за те, «що його внесок збудував міст між економією та психологічним аналізом процесу прийняття рішень індивідом. Його емпіричні результати та теоретичні ідеї мали важливе значення для створення та швидкого розвитку нового напрямку в поведінковій економіці» [2]), який у своїй роботі «Поведінкова економіка» проаналізував, як емоції впливають на економічні рішення», як люди ухвалюють свої рішення.

У поведінковій економіці виокремлюють такі основні теми поведінкових фінансів: евристика (люди часто базують рішення на приблизній оцінці, а не жорсткій логіці); обмеження рамками (набір анекдотичних доказів та стереотипів, з яких складаються ментальні емоційні фільтри, використовувани людьми для розуміння та реакції на події); ринкова неефективність (включає неправильне ціноутворення та нераціональне прийняття рішень).

Деякі фінансові моделі, які використовуються в управлінні грошима (капіталом) та оцінці активів, застосовують параметри поведінкових фінансів, у т. ч.:

- модель Р.Талера щодо реакції ціни на інформацію, яка містить три фази: недостатня реакція – пристосування – надмірна реакція, що у сукупності формують ціновий тренд;
- коефіцієнт репутації акцій [3].

Сучасна економіка повільно йде від «трьох китів» до більш широких понять та принципів цілеспрямованості поведінки, розумного власного інтересу та сталого розвитку. Зміни можна спостерігати в безлічі теоретичних робіт по поведінкової економіці, еволюційної теорії ігор, agent-based modeling, експериментальної і нової інституціональної економіки [4].

Отже, поведінковою економікою є область економіки, яка вивчає вплив соціальних, когнітивних та емоційних чинників на прийняття економічних рішень окремими особами та установами. На наше переконання, окремі аспекти поведінкової економіки формують можливість стимулювати економічний розвиток завдяки впливу на поведінку людей.

Список використаних джерел:

1. Даниэль Канеман Думай медленно... решай быстро. Москва : Издательство АСТ, 2015 . 633 с.
2. Richard H. Thaler, Cass R. Sunstein Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness Yale University Press New Haven & London. 2008. P. 312
3. Thaler R. (1980). Toward a positive theory of consumer choice. *Journal of Economic Behavior & Organization*, Vol. 1, No. 1, pp. 39-60. [https://doi.org/10.1016/0167-2681\(80\)90051-7](https://doi.org/10.1016/0167-2681(80)90051-7)
4. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 16-25.
5. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnyk O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the financial security of state. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41. № 1. pp. 107-117.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв, Україна